

TOTS SANTS

La festivitat de Tots Sants, determina l'inici del cicle de la terra, després de les collites de l'estiu, ve el repòs, la mort aparent de la natura. És la festa dels morts i ens arriba en un moment clau de l'any, un moment en que la mateixa natura sembla morir, les fulles dels arbres cauen i la terra es mantindrà ferma fins que arribi la primavera.

Des de temps immemorials, diferents cultures i civilitzacions diverses han celebrat els primers dies de l'actual mes de novembre, una festa dedicada al record i la relació amb els difunts.

Les raons d'aquesta coincidència són inherents a la mateixa dinàmica de la majoria de festes del calendari tradicional, seguir el curs vital de la natura.

Un dels productes més característics de la tardor es la castanya, convertida en protagonista dels rituals de Tots Sants, fins fa uns anys, **la castanyera**, era un típic personatge que es podia trobar pels carrers dels nostres pobles venen castanyes torrades, ben calentes i embolicades en paper.

Malgrat la pràctica desaparició d'aquest personatge i la dura competència que imposa el Halloween americà, encara es celebren en moltes localitats catalanes populars castanyades, a l'aire lliure, amb ball, parades de castanyes, coques i moscatell, organitzades per particulars, entitats i associacions.

Son moltes les antigues creences relacionades amb la nit de Tot Sants, en fer la castanyada, es deia als nens i nenes que no mengessin totes les castanyes perquè si no en deixaven a la nit alguna per les ànimes difuntes, aquestes anirien a estirar-los pels mentre dormissin, l'endemà la trobaven canviada per un panallet (altre dels productes estrella de Tots Sants). Era creença comuna que la nit de Tots Sants les ànimes dels avantpassats retornaven a les cases i els llocs on havien viscut, els difunts eren considerats com a protectors de la casa, com una mena de petites divinitats familiars en que confiar. Aquesta idea dels morts protectors es conserva encara en moltes de les tradicions que han arribat fins a nosaltres. Tradicions com la de posar aquella nit un plat més a la taula, o deixar un lloc buit per els familiars difunts; o bé obrir les portes perquè passin les ànimes, o mirar de no moure massa les coses pels racons, convençuts que eren els llocs de la casa on es quedaven les animetes.

Altres costums relacionen el foc i les ànimes, com posar un llum a la porta de la casa per guiar-les, encendre el foc de la llar perquè s'escalfin, encendre espelmes o llums d'oli a les habitacions o a la cuina en record dels difunts.

Malgrat la seva cristianització la festa de Tots Sants ha conservat en el costumari tota una sèrie d'elements que corresponen a creences anteriors al cristianisme, el seu origen en concret sembla que deriva de la festa celta dels morts, anomenada Samain o Samhain en els llenguatges dels antics celtes. Per els celtes, l'any estava dividit en dos períodes: el temps clar i el temps fosc. Els dies del Samain obrien un període d'obscuritat i les terres de l'altre món estaven obertes i entraven en contacte amb el món dels humans.

En l'actualitat la pervivència d'alguns d'aquests costums es mantenen a nivell familiar, però la visita al cementiri el dia 1 de novembre constitueix, ara per ara, un dels pocs signes col·lectius de records dels difunts a la nostra societat.

Xavier Pérez Fornés.

Font: www.etnocat.org/festa/tots_sants